

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

**РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

у справі за конституційним поданням Верховного Суду України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
положень Закону України «Про внесення змін
до деяких законодавчих актів України щодо підвідомчості справ,
пов'язаних із соціальними виплатами»

м. Київ
9 вересня 2010 року
№ 19-рп/2010

Справа № 1-40/2010

Конституційний Суд України у складі суддів:

Головіна Анатолія Сергійовича — головуючого,
Бауліна Юрія Васильовича,

Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Винокурова Сергія Маркіяновича,
Дідківського Анатолія Олександровича,
Домбровського Івана Петровича,
Кампа Володимира Михайловича,
Колоса Михайла Івановича,
Лилака Дмитра Дмитровича,
Маркуш Марії Андріївни,
Стецюка Петра Богдановича,
Стрижака Андрія Андрійовича,
Ткачука Павла Миколайовича,
Шишкіна Віктора Івановича — доповідача,

за участю уповноважених представників суб'єкта права на конституційне подання Яреми Анатолія Григоровича — заступника Голови Верховного Суду України, Хавронюка Миколи Івановича — заступника керівника апарату Верховного Суду України — начальника правового управління; Постійного представника Верховної Ради України у Конституційному Суді України — Селіванова Анатолія Олександровича; залучених до участі у розгляді справи представників Вищого адміністративного суду України Цуркана Михайла Івановича — заступника Голови Вищого адміністративного суду України, Перепелюка Володимира Григоровича — заступника начальника Секретаріату Голови Вищого адміністративного суду України,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвідомчості справ, пов'язаних із соціальними виплатами» від 18 лютого 2010 року № 1691–VI (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 19, ст.154).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання Верховного Суду України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність тверджень суб'єкта права на конституційне подання щодо неконституційності положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвідомчості справ, пов'язаних із соціальними виплатами».

Заслухавши суддю-доповідача Шишкіна В. І., пояснення Хавронюка М. І., Яреми А. Г., Селіванова А. О., Перепелюка В. Г., Цуркана М. І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

УСТАНОВИВ:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — Верховний Суд України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням вирішити питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвідомчості справ, пов'язаних із соціальними виплатами» від 18 лютого 2010 року № 1691–VI (далі — Закон № 1691). Законом № 1691 внесено зміни до Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК України) та Кодексу адміністративного судочинства України (далі — КАС України), згідно з якими розгляд спорів, пов'язаних із соціальними виплатами, здійснюється в порядку цивільного судочинства.

На думку Верховного Суду України, положення Закону № 1691 суперечать частині третій статті 22, частині другій статті 24, частинам першій, другій статті 55, статті 64 Конституції України, оскільки запровадження такого порядку розгляду справ щодо соціальних правовідносин значно звужує обсяг права громадян на судовий захист у спорах з органами державної влади.

У конституційному поданні акцентовано на тому, що при вирішенні спорів у порядку адміністративного судочинства громадяни звільняються від плати за матеріально-технічне забезпечення розгляду справ. З метою реалізації такого завдання адміністративного судочинства, як захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, у цьому виді судового провадження діє принцип офіційності, за яким суд вживає передбачені законом заходи, необхідні для з'ясування всіх обставин у справі, зокрема щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи. Суд може вирішувати справу також на основі наявних доказів, якщо особа, яка бере участь у справі, не надасть на його пропозицію докази для підтвердження обставин, на які вона посилається. Обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на суб'єкта владних повноважень, якщо він як відповідач заперечує адміністративний позов.

Таким чином, автор клопотання стверджує, що розгляд справ, пов'язаних із соціальними виплатами, у порядку адміністративного судочинства до передачі цих справ на розгляд у порядку цивільного судочинства забезпечував більш ефективний судовий захист прав і свобод найменш соціально захищених громадян.

2. Свої позиції стосовно предмета конституційного подання висловили Президент України, Голова Верховної Ради України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Вищий адміністративний суд України, Академія суддів України, науковці Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівського національного університету імені Івана Франка, Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого, Одеської національної юридичної академії, Центру політико-правових реформ.

3. Вирішуючи питання, порушене в конституційному поданні, Конституційний Суд України виходить з такого.

3.1. З набранням чинності КАС України 1 вересня 2005 року всі публічно-правові спори, у яких хоча б однією зі сторін є суб'єкт владних повноважень, віднесені до підсудності адміністративних судів (частини перша, друга статті 2, пункти 1, 2, 7 частини першої статті 3 КАС України). Окружним адміністративним судам відповідно до частини другої статті 18 КАС України в редакції Закону України від 6 липня 2005 року № 2747-IV були підсудні всі адміністративні справи, у яких однією зі сторін є орган державної влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, їх посадова чи службова особа, крім справ з приводу їхніх рішень, дій чи бездіяльності у справах про адміністративні проступки. Такий обсяг предметної підсудності містив і правові спори, пов'язані із соціальними виплатами, якщо відповідачем у справі був будь-який із вказаних органів чи посадовців — суб'єкт владних повноважень.

Законом України від 25 грудня 2008 року № 808-VI до КАС України внесені зміни, за якими спори, пов'язані із соціальними виплатами, на підставі нового пункту 3 частини першої статті 18 КАС України почали розглядати за підсудністю місцеві загальні суди в порядку адміністративного судочинства.

Законом № 1691 (пункт 2 розділу I) вказаний пункт 3 частини першої статті 18 КАС України виключено, а частину першу статті 15 ЦПК України викладено в новій редакції, де за змістом пункту 2 спори, пов'язані із соціальними виплатами, незалежно від статусу відповідача належить розглядати в порядку цивільного судочинства (абзац четвертий пункту 1 розділу I).

3.2. Відповідно до частини другої статті 3 Конституції України головним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав і свобод людини, за свою діяльність держава відповідає перед людиною. Забезпечення прав і свобод потребує, зокрема, законодавчого закріплення механізмів (процедур), які створюють реальні можливості для здійснення кожним громадянином прав і свобод (абзац четвертий підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 24 грудня 2004 року № 22-рп/2004). До таких механізмів належить структурована система судів і види судового провадження, встановлені державою. Судовий захист вважається найбільш дієвою гарантією відновлення порушених прав і свобод людини і громадянина.

В Україні систему судів утворено згідно з положеннями статей 6, 124, 125 Конституції України із застосуванням принципу спеціалізації з метою забезпечення найбільш ефективних механізмів захисту прав і свобод людини у відповідних правовідносинах.

За приписом частини першої статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) кожен при вирішенні питання щодо його прав та обов'язків має право на справедливий і відкритий розгляд незалежним і безстороннім судом, встановленим законом. У розвиток вказаного положення Європейський суд з прав людини в Рішенні від 25 лютого 1993 року у справі «Доббертен проти Франції» зазначив, що частина перша статті 6 Конвенції змушує держави-учасниці організувати їхню судову систему в такий спосіб, щоб їхні суди і трибунали виконували кожену зі своїх функцій (пункт 44), притаманну відповідній судовій установі.

Законом України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено, що судова влада реалізується шляхом здійснення правосуддя у рамках відповідних судових процедур (частина друга статті 1), в системі судів загальної юрисдикції (частина перша статті 3) діють спеціалізовані суди (частини друга, третя статті 17, стаття 18), до яких належать господарські, адміністративні суди (частини друга, третя статті 21, частина третя статті 26, частина друга статті 31). Головними критеріями судової спеціалізації визнається предмет спірних правовідносин і властива для його розгляду процедура. Процесуальними кодексами України встановлено неоднакову процедуру судового провадження щодо різних правовідносин.

На підставі положень Конституції України про судову спеціалізацію (частина перша статті 125) і про гарантування кожного права на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (частина друга статті 55) в Україні утворено окрему систему судів адміністративної юрисдикції. Захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень визначено як безпосереднє завдання адміністративного судочинства (частина перша статті 2 КАС України). Адміністративне судочинство як спеціалізований вид судової діяльності стало тим конституційно і законодавчо закріпленим механізмом, що збільшив можливості людини для здійснення права на судовий захист від протиправних рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень.

Системний аналіз вказаних норм Конституції та законів України дає підстави стверджувати, що розмежування юрисдикційних повноважень між загальними і спеціалізованими судами підпорядковано гарантіям права кожної людини на ефективний судовий захист. За таким підходом усі публічно-правові спори, у яких хоча б однією зі сторін є суб'єкт владних повноважень, належать до адміністративної юрисдикції і за компетенцією мають бути розглянуті адміністративними судами (пункти 1, 2, 7 статті 3, частина перша статті 17 КАС України). Це стосується також підсудності спорів, пов'язаних із соціальними виплатами, у яких за позовом фізичної особи відповідачем є суб'єкт владних повноважень.

Отже, додержання конституційного принципу спеціалізації при прийнятті законів щодо організації і діяльності судів України є конституційним обов'язком законодавця. Внесені Законом № 1691 зміни до КАС України і ЦПК України, якими спори, пов'язані із соціальними виплатами, вилучені з компетенції судів спеціалізованої (адміністративної) юрисдикції і передані в підсудність загальним судам (цивільна юрисдикція), не відповідають частині першій статті 125 Конституції України.

3.3. Конституційний принцип спеціалізації, відповідно до якого утворено систему адміністративних судів, зумовив впровадження властивого йому порядку судочинства. Цей порядок у порівнянні з цивільним судочинством має відмінності в процесуальних правах і обов'язках як осіб, які беруть участь у справі, так і суду в зборі та дослідженні доказів, що має забезпечити процесуальні можливості захисту прав, свобод та інтересів позивача у спорі із суб'єктом владних повноважень.

В адміністративному судочинстві, на відміну від цивільного судочинства, діє принцип офіційності, який полягає в активній позиції суду щодо з'ясування всіх обставин у справі (частини четверта, п'ята статті 11, частина друга статті 69, частина п'ята статті 71 КАС України). Обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на суб'єкта владних повноважень, якщо він як відповідач заперечує адміністративний позов (частина друга статті 71 КАС України), а в цивільному судочинстві кожна сторона зобов'язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень (частина перша статті 11, частина перша статті 60 ЦПК України). «Суб'єкт владних повноважень повинен подати суду всі наявні у нього документи та матеріали, які можуть бути використані як докази у справі. У разі невиконання цього обов'язку суд витребує названі документи та матеріали», а якщо такі приписи відповідач без поважних причин не виконує, то «суд вирішує справу на основі наявних доказів» (частини четверта, шоста статті 71 КАС України). Цивільно-процесуальне законодавство не встановлює для суду таких повноважень.

Адміністративні справи з приводу оскарження правових актів індивідуальної дії, а також дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, які стосуються інтересів конкретної особи, відповідно до частини другої статті 19 КАС України вирішуються адміністративними судами за вибором позивача, крім випадків, встановлених цим кодексом. Проте в цивільному судочинстві згідно зі статтею 109 ЦПК України суд розглядає позови за місцем проживання чи місцезнаходженням відповідача, крім випадків, зазначених у статті 110 ЦПК України.

Адміністративне судочинство допускає вихід за межі позовних вимог, якщо це необхідно для захисту прав людини, а також об'єднання в одне провадження кількох заявлених позивачем вимог, які за іншими законами належить розглядати в порядку різного судочинства (частина друга статті 11, частина друга статті 21 КАС України), що не допускається у цивільному судочинстві (частина перша статті 11, стаття 16 ЦПК України).

У частині третій статті 87 КАС України, на відміну від частини третьої статті 79 ЦПК України, не передбачено судових витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи, які сплачує позивач при поданні цивільного позову (частина п'ята статті 119 ЦПК України).

В адміністративному судочинстві, на відміну від цивільного судочинства, фізична особа як позивач до суб'єкта владних повноважень має переваги щодо компенсації судових витрат, а на прохання позивача службовцем апарату адміністративного суду може бути надана допомога в оформленні позовної заяви (частини перша, п'ята статті 94, частина третя статті 105 КАС України).

Виходячи з викладеного є підстави констатувати, що вказаними змінами до КАС України і ЦПК України порушено принцип спеціалізації в судочинстві та звужено раніше встановлені законом процесуальні права і гарантії особи, а механізм судового захисту її прав став менш ефективним і доступним. Таке твердження корелюється з правовою позицією Конституційного Суду України, за якою «звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. У традиційному розумінні діяльності визначальними поняття змісту прав людини є умови і засоби,

які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. Обсяг прав людини — це їх сутнісна властивість, виражена кількісними показниками можливостей людини, які відображені відповідними правами, що не є однорідними і загальними. Загальновизнаним є правило, згідно з яким сутність змісту основного права в жодному разі не може бути порушена» (абзац четвертий підпункту 5.2 пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005).

Відповідно до частини третьої статті 22 Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Проте зміни до КАС України і ЦПК України звужили процесуальні права позивача у справах, пов'язаних із соціальними виплатами, обмеживши його можливості в судовому захисті своїх прав у спорах із суб'єктом владних повноважень, що порушує частину третю статті 22, частину першу статті 55 Основного Закону України.

На підставі викладеного Конституційний Суд України дійшов висновку, що положення пункту 2 розділу I Закону № 1691 щодо виключення пункту 3 з частини першої статті 18 КАС України, пункту 2 розділу II «Після набрання чинності цим Законом адміністративні суди завершують розгляд справ, провадження в яких було відкрито за пунктом 3 частини першої статті 18 Кодексу адміністративного судочинства України. Адміністративні позови, апеляційні та касаційні скарги чи подання, подані до набрання чинності цим Законом до відповідних адміністративних судів в адміністративних справах, передбачених пунктом 3 частини першої статті 18 Кодексу адміністративного судочинства України, і за якими провадження не відкрито, передаються цими судами до відповідних судів, які здійснюватимуть їх розгляд у порядку цивільного судочинства» та пункт 2 частини першої статті 15 ЦПК України в редакції Закону № 1691 про підсудність судам цивільної юрисдикції всіх справ, пов'язаних із соціальними виплатами, суперечать частині третій статті 22, частині першій статті 55, частині першій статті 125 Конституції України.

Враховуючи наведене та керуючись статтями 147, 150, 152, 153 Конституції України, статтями 51, 52, 61, 63, 65, 67, 69 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

в и р і ш и в :

1. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвідомчості справ, пов'язаних із соціальними виплатами» від 18 лютого 2010 року № 1691–VI, а саме:

— пункту 2 розділу I: «Пункт 3 частини першої статті 18 Кодексу адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., №№ 35–37, ст. 446) виключити»;

— пункту 2 розділу II: «Після набрання чинності цим Законом адміністративні суди завершують розгляд справ, провадження в яких було відкрито за пунктом 3 частини першої статті 18 Кодексу адміністративного судочинства України.

Адміністративні позови, апеляційні та касаційні скарги чи подання, подані до набрання чинності цим Законом до відповідних адміністративних судів в адміністративних справах, передбачених пунктом 3 частини першої статті 18 Кодексу адміністративного судочинства України, і за якими провадження не відкрито, передаються цими судами до відповідних судів, які здійснюватимуть їх розгляд у порядку цивільного судочинства».

2. Визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), пункт 2 частини першої статті 15 Цивільного процесуального кодексу України в редакції Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвідомчості справ, пов'язаних із соціальними виплатами» від 18 лютого 2010 року № 1691–VI.

3. Положення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвідомчості справ, пов'язаних із соціальними виплатами» від 18 лютого 2010 року № 1691–VI та Цивільного процесуального кодексу України, визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

4. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

● *Summary to the Decision of the Constitutional Court of Ukraine № 19-рп/2010 dated September 9, 2010 in the case upon the constitutional petition of the Supreme Court of Ukraine on conformity with the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the provisions of the Law of Ukraine «On Introducing Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine Concerning Jurisdiction of Cases on Social Benefits»*

After the Code of Administrative Proceedings (hereinafter referred to as «the CAP») entered into force on September 1, 2005 all public legal disputes, in which at least one of the parties exercises state authority, were related to the jurisdiction of administrative courts (Articles 2.1.2, 3.1.1.2.7 of the CAP). According to Article 18.2 of the CAP in the wording of the Law dated July 6, 2005 district administrative courts had jurisdiction over all administrative cases in which one of the parties was a body of state power, other state body, body of the Autonomous Republic of Crimea, their officials or officers except cases on their decisions, actions or omissions in cases on administrative offences. Such scope of subject-matter jurisdiction also included legal disputes related to social benefits if a respondent in the relevant case was one of the mentioned bodies or officials — a subject of authority.

The Law dated December 25, 2008 introduced amendments to the CAP according to which on the grounds of Article 18.1.3 local courts of general jurisdiction began to consider disputes concerning social benefits in the course of administrative proceedings.

The Law of Ukraine «On Introducing Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine Concerning Jurisdiction of Cases on Social Benefits» № 1691-VI dated February 18, 2010 (hereinafter referred to as «the Law № 1691») (Chapter 1.2) removed Article 18.1.3 of the CAP and redrafted Article 15.1 of the Civil Procedural Code (hereinafter referred to as «the CPC»). Pursuant to item 2 of the latter article disputes concerning social benefits regardless of the status of a respondent shall be considered in the course of civil proceedings (Chapter 1.1.4).

The system of courts in Ukraine was established in conformity with the provisions of Articles 6, 124, 125 of the Constitution with application of the principle of specialisation in order to provide the most effective mechanism of human rights and freedoms protection in relevant legal relations.

The Law «On the Judiciary and Status of Judges» envisages that the judicial power is implemented by means of exercise of justice within the frameworks of relevant judicial procedures (Article 1.2); there are specialised courts (Articles 17.2.3, 18) acting in the system of courts of general jurisdiction (Article 3.1) which include commercial and administrative courts (Articles 21.2.3, 26.3, 31.2). The main criteria of the judicial specialisation are: subject of disputable legal relations and appropriate procedure of its consideration. The procedural codes establish different judicial proceedings concerning different legal relations.

On the grounds of the provisions of the Constitution regarding the judicial specialisation (Article 125.1) and the guarantee to every person to challenge in court the decisions, actions or omission of bodies of state power, bodies of local self-government, officials and officers (Article 55.2) special system of courts of administrative jurisdiction was established in Ukraine. Protection of rights, freedoms and interests of individuals in the sphere of public legal relations from violations on the part of subjects of authority is defined as a direct mission of the administrative jurisdiction (Article 2.1 of the CAP). The administrative jurisdiction as a specialised type of judicial activity became that very mechanism fixed constitutionally and legally which enhanced the possibility to execute the right to judicial protection from illegal decisions, actions or omissions of subjects of authority.

Division of jurisdictional authority among general and specialised courts is subjected to guarantees of the right of every person to the effective judicial protection. Based upon this approach all public legal disputes, in which at least one of them exercises state authority, belong to the administrative jurisdiction and shall be considered by the administrative courts by their jurisdiction (Articles 3.1.2.7, 17.1 of the CAP). It also refers to the jurisdiction of disputes concerning social benefits, in which pursuant to the claim of an individual the respondent is a subject of authority.

Thus, observance of the constitutional principle of specialisation in law-making process concerning organisation and activities of courts in Ukraine is a constitutional obligation of legislator. The amendments to the CAP and the CPC, introduced by the Law № 1691, which exempted the disputes on social benefits from the jurisdiction of courts of specialised (administrative) jurisdiction and referred them to the jurisdiction

of general courts (civil jurisdiction), do not conform with Article 125.1 of the Constitution.

Unlike the civil jurisdiction, the principle of officiality acts in the administrative jurisdiction, which means active position of court concerning examination of all facts in a case (Articles 11.4.5, 69.2, 71.5 of the CAP). The obligation to prove lawfulness of its decision, action or omission is imposed on a subject of authority if it objects to the administrative claim as a respondent (Article 71.2 of the CAP), while in the civil jurisdiction each party shall prove the facts which it refers to as a ground for its demands and objections (Articles 11.1, 60.1 of the CPC). «Subject of authority shall submit to court all available documents and materials which can be used as a proof in a case. If this obligation is not satisfied, court applies for mentioned documents and materials», and if a respondent does not fulfill such prescription without a valid reason court «considers a case on the grounds of available proofs» (Article 71.4.6 of the CAP). The civil procedural legislation does not envisage such an authority for the court.

According to Article 19.2 of the CAP, the administrative cases on appeal against legal acts of individual action, as well as actions or omissions of subjects of authority concerning interests of a particular person are considered by administrative courts upon the choice of an applicant unless otherwise provided by this Code. At the same time, in the civil jurisdiction, pursuant to Article 109 of the CPC, court considers appeals according to place of residence or location of a respondent unless otherwise provided in Article 110 of the CPC.

The administrative jurisdiction allows exceeding the limits of complaint if it is necessary for human rights protection, as well as joining several complaints of an applicant into one proceeding which shall be considered in the course of different jurisdictions, according to other laws (Articles 11.2, 21.2 of the CAP), which is inadmissible in the civil jurisdiction (Articles 11.1, 16 of the CPC).

Unlike Article 79.3 of the CPC, Article 87.3 of the CAP does not envisage judicial expenses for information and technical provision of the consideration of a case, which shall be paid by an applicant filing a civil claim (Article 119.5 of the CPC).

In contrast to the civil jurisdiction, an individual as a claimant to a subject of authority has an advantage concerning compensation of judicial expenses in the administrative jurisdiction, and upon a request of an applicant administrative court's employee can provide him/her assistance in filing a claim (Articles 94.1.5, 105.3 of the CAP).

The mentioned amendments to the CAP and the CPC violated the principle of specialisation of the judiciary and diminished procedural rights and guarantees of a person previously established by law, and the mechanism of judicial protection of the rights became less effective and accessible.

Pursuant to Article 22.3 of the Constitution the content and the scope of existing rights and freedoms shall not be diminished in adoption of new laws or in the amendment of laws that are in force. However, amendments to the CAP and the CPC diminished applicant's procedural rights in cases on social benefits which limited applicant's possibilities in judicial protection of his/her rights in disputes with a subject of authority thereby violating Articles 22.3 and 55.1 of the Fundamental Law.

Thus, the Constitutional Court of Ukraine held:

1. To recognise as non-conforming with the Constitution of Ukraine (unconstitutional) provisions of the Law of Ukraine «On Introducing Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine Concerning Jurisdiction of Cases on Social Benefits» № 1691-VI dated February 18, 2010, in particular:

— Chapter I.2: «to remove Article 18.1.3 of the Code of Administrative Proceedings of Ukraine»;

— Chapter II.2: «After this Law enters into force the administrative courts complete consideration of cases judicial proceedings in which were initiated on the basis of Article 18.1.3 of the Code of Administrative Proceedings of Ukraine». Administrative claims, appellate and cassation appeals or petitions, submitted to relative administrative courts in administrative cases envisaged by Article 18.1.3 of the Code of Administrative Proceedings before this Law entered into force, and judicial proceedings in which were not initiated shall be forwarded by these courts to relevant courts which will consider them in the course of civil proceedings».

2. To recognise as non-conforming with the Constitution of Ukraine (unconstitutional) Article 15.1.2 of the Civil Procedural Code in wording of the Law of Ukraine «On Introducing Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine Concerning Jurisdiction of Cases on Social Benefits» № 1691-VI dated February 18, 2010.

3. The provisions of the Law of Ukraine «On Introducing Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine Concerning Jurisdiction of Cases on Social Benefits» № 1691-VI dated February 18, 2010 and the Civil Procedural Code recognised as non-constitutional lose their legal effect from the day the Constitutional Court adopts this Decision.